

اسباب افزایش و کاهش ایمان

تألیف:

دکتر عبدالرزاق بن عبدالمحسن البدر

ترجمه:

جمیل زندکریمی

سرشناسه	:	بدر، عبدالرزاق
عنوان قراردادی	:	اسباب زیاده الایمان و نقصانه فارسی
عنوان و نام پدیدآور	:	اسباب افزایش و کاهش ایمان عبدالرزاق بن عبدالمحسن البدر؛ ترجمه جمیل زندکریمی.
مشخصات نشر	:	سنندج: آراس، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۳ ص؛ ۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۲-۵۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	ایمان (اسلام) -- احادیث
شماره افزایش	:	زند کریمی، جمیل، ۱۳۵۴ - مترجم
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۵ ۵۰۴۱ الف۴ب/ب۲۲۵۰ BP
رده بندی دیویی	:	۲۹۷/۴۸۳۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۳۰۵۸۴۱

اسباب افزایش و کاهش ایمان
 مؤلف: دکتر عبدالرزاق بن عبدالمحسن البدر
 ترجمه: جمیل زندکریمی
 صفحه آرای: امیر نحوی (۱۷۰۰۰۴۲)
 طراح جلد: شعیب مکتب داری
 ناشر: آراس
 نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۵
 تیراژ: ۱۰۰۰
 قیمت: ۷۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۸۲-۵۱-۷

آدرس: سنندج پاساژ عزتی انتشارات آراس
 تلفن: ۰۸۷-۳۳۱۲۸۳۴۱
 ایمیل: arasbooks73@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	دیده‌های مترجم.....
۷	مقدمه..... مؤلف.....
۱۳	بخش اول: اسباب افزایش ایمان.....
۱۵	سبب اول: پیری علم سودمند.....
۳۲	۱: قرابت با اهل کَریم و تدبّر در آن.....
۴۹	۲: شناختن ائم‌های نیکو و صفات برتر پروردگار.....
۶۱	۳: تأمل در سیره پیام‌آدم ﷺ.....
۷۰	۴: اندیشه و تفکر در محاسن و برتری‌های دین اسلام.....
۷۴	۵: خواندن سیره و روش زندگی پیشینیان این امت.....
۷۹	سبب دوم: تأمل و اندیشه در آفریدهای جهان هستی.....
۹۱	سبب سوم: تلاش در جهت انجام عمل صالح.....
۹۲	اعمال قلب.....
۱۰۰	اعمال زبان.....
۱۰۴	اعمال اندام‌ها.....
۱۱۱	دعوت به سوی خدا.....
۱۱۳	همنشینی با نیکان.....
۱۱۷	بخش دوم: اسباب کاهش ایمان.....
۱۱۹	مقدمه.....

نوع اول: اسباب داخلی.....	۱۲۳
سبب اول: جهل و نادانی.....	۱۲۴
سبب دوم: غفلت، روی گردانی و فراموشی.....	۱۳۱
غفلت.....	۱۳۱
فراموشی (نسیان).....	۱۳۵
سبب سوم: انجام گناهان.....	۱۳۷
گناهان الهی.....	۱۴۱
گناهان شیطانی.....	۱۴۱
گناهان درندگان.....	۱۴۱
گناهان حیوانی.....	۱۴۱
سبب چهارم: تسبیح و تهنیت علیه السلام.....	۱۴۷
محاسبه‌ی نفس قبل از عمل.....	۱۵۰
نوع دوم: اسباب خارجی.....	۱۵۳
سبب اول: شیطان.....	۱۵۴
سبب دوم: دنیا و فتنه‌هایش.....	۱۵۹
سبب دوم: دوستان بد.....	۱۶۵
خاتمه و پایان.....	۱۷۳

دیباچه‌ی مترجم

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ وَتَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ وَ عَلَى آلِهِ وَ اصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ.
«ایمان» با ارزش‌ترین، مهم‌ترین و بزرگ‌ترین نعمت الهی
است که بنده می‌تواند آن را کسب کند. و در زندگی بشر قطعاً
نعمت با ارزش‌تر عرض خطرات متعددی خواهد بود و نیز به
میزان ارزش و اهمیت هر مایه‌ای صاحبش برای محافظت و
نگهداری از آن هزینه می‌نماید.

«ایمان» به عنوان بزرگ‌ترین مایه‌ی آدمی همچون بذری با
ارزش است که در زمین دل آدمی کشت می‌شود و انتظار می‌رود
این بذر جوانه بزند، ریشه بدواند، شاخ و برگ بدهد و کم‌کم
به درختی تنومند تبدیل شود تا میوه و ثمر مفید و با ارزش از
آن به دست آید.

و قطعاً اگر «بذر ایمان» در «محیط دل» به درستی کشت شود و
آبیاری گردد و از علف‌های هرز هراس شود محصولی با ارزش می‌دهد.
بی‌شک ایمان از خداست و برای خداست، یعنی این الله
است که زمینه‌ی هدایت اولیه را برای هر فرد فراهم می‌سازد و
بذر ایمان را در اختیارش می‌گذارد و در ادامه نیز بنده باید با
مواظبت و نگهداری شایسته از این بذر، آن را رشد دهد و با این

ایمان رشد یافته به سوی پروردگار متعال حرکت کند و با تقدیم محصولات با کیفیت ایمانی که همان انجام عبادات و اعمال صالح است رضایت معبودش را جلب نماید و دل با ایمانش محل تجلی انوار الهی گردد.

اما متأسفانه بسیاری از بندگان هنگامی که بذر با ارزش ایمان را در دلشان می‌یابند قدر آن را نمی‌دانند و بدون فراهم کردن شرایط رشد این بذرها، نه تنها آن را رشد نمی‌دهند بلکه باعث پرج نمودن رگه نیز گندیده شدن این بذر می‌شوند، لذا بر صاحب ایمان واجب است تا بداند که چه چیز ایمانش را تقویت می‌کند و چه چیز آن را ضعیف می‌سازد.

به یاری پروردگار، الا این کتاب در دو بخش به بررسی اسباب افزایش و کاهش ایمان می‌پردازد و لذا آگاهی از آن برای هر مسلمانی لازم و ضروری است تا ابتدا متوجه اهمیت این نعمت والا در درونش گردد و ارزش آن را بداند و در پی تقویت آن باشد. و بعد نیز بداند که چگونه از آن مواظبت نماید و آن را افزایش دهد و از ضعف و کاستیش پیشگیری نماید.

مؤلف محترم با بررسی آیات و احادیث و نقل کلام بزرگان اسلام، عوامل افزایش و کاهش ایمان را از منابع گوناگون و پراکنده استخراج و در یک جا در اختیار خواننده گذاشته است که امید است تمام خوانندگان محترم و بزرگوار و با ایمان از آن بهره‌مند شوند و این نوشته نقشی در افزایش ایمان و جلوگیری از کاهش ایمانشان داشته باشد و در پایان نیز مؤلف و مترجم را دعای خیر نمایند.

و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه أنیب

سندج: جمیل زندکریمی

۱۳۹۵/۴/۴ هـ. ش

جمعه ۱۹ رمضان المبارک ۱۴۳۷ هـ. ق.

مقدمه‌ی مؤلف

الحمد لله، نحمده و نستعينه و نستغفره، و نعوذ بالله من شرور أنفسنا و سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، و من يضلل فلا هادي له، و أشهد ان لا اله الا الله، و انه لا شريك له، و أشهد أن محمداً عبده و رسوله، صلى الله عليه و على آله و صحبه اجمعين، و سلم تسليماً كثيراً.

نزد مؤمنان ایمان دارای منزلتی والا و جایگاهی عالی است؛ زیرا ایمان مهمترین دارایی فرد با ایمان است و واجب‌ترین واجبات و بزرگ‌ترین و باسکوترین و با ارزش‌ترین واجب الهی است و هر چیزی در دنیا و آخرت وابسته به وجود ایمان و صحت و سلامت آن است و اگر ایمان نباشد، انسان در دنیا و آخرت فاقد هر گونه خیري است، ولی با بودن ایمان تمامی خیرات دنیا و آخرت نصیب فرد می‌شود؛ چرا که می‌تواند فراوان و میوه‌های رسیده و شیرین و لذیذ دارد و غذای نامش بشار و خیري همیشگی و مستمر است.

و بنا به اهمیت والای ایمان، آنان که طالب ایمان هستند و مرد مسابقه در این میدان‌اند، در میزان توجه به ایمانشان و حصول و اکمال آن از دیگران پیشی می‌گیرند؛ چرا که مسلمان توفیق یافته بیشترین توجه را به ایمانش دارد. و وقتی ما زندگی

و سرگذشت پیشینیان این امت را که سابقین اولین و برترین‌های این میدان بودند بررسی می‌کنیم متوجه می‌شویم که آنان واقعاً به بحث ایمان توجه فراوانی داشتند و بیشترین تلاش زندگیشان در راستای حصول و افزایش ایمانشان بود.

آنان - خداوند راضی بادشان و رحمت کندشان! - بالاتر از تلاش فردیشان به نسبت ایمان خویش، مواظب رشد ایمان همدیگر نیز بودند و اعمال یکدیگر را زیر نظر داشتند و توصیه‌های لازم به همدیگر را همیشه مدّ نظر داشتند.

از جمله آثار منقول از پیشینیان این امت در مورد توجه‌شان به بحث ایمان و فزایش آن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- عمر بن خطاب رضی الله عنه به یارانش می‌فرمود: «هَلُمُّوا نَزْدَادَ اِيْمَانًا» و در لفظی دیگر می‌فرمود: «تَعَالَوْا نَزْدَادَ اِيْمَانًا» یعنی «بیایید تا ایمانمان را افزایش دهیم».

۲- عبدالله بن مسعود رضی الله عنه می‌فرمود: «اجْلِسُوا بِنَا نَزِدْ اِيْمَانًا» یعنی «نزد ما بنشینید تا ایمانمان را زیاد کنیم». ریز ایشان همیشه دعا می‌کرد: «اللّهُمَّ زِدْنِي اِيْمَانًا وَ يَقِيْنًا وَ فِقْهًا» یعنی «خداوند! ایمان، یقین و فقه (درک ریز بینانه‌ی) من را افزایش ده».

۳- معاذ بن جبل رضی الله عنه می‌فرمود: «اجْلِسُوا بِنَا زِيْنُ سَاعَةٍ» یعنی «نزد ما بنشینید تا ساعتی ایمان بیاوریم».

۴- عبدالله بن رواحه رضی الله عنه دست چندی از یارانش را می‌گرفت و می‌فرمود: «بیایید تا ساعاتی ایمان بیاوریم، بیایید خدا را یاد کنیم و ایمانمان را با اطاعت و بندگی الله متعال افزایش دهیم. امید است با آمرزش خویش ما را یاد کند».

۵- ابودرداء رضی الله عنه می‌گفت: «یکی از نشانه‌های «فقه» فرد آن

است که بداند آیا افزایش دهنده است یا کاهش دهنده، و قطعاً از دیگر نشانه‌های فقه فرد آن است که بداند وسوسه‌های شیطانی چه وقت نزدش می‌آیند.

۶- عمر بن حبیب خطمی رضی الله عنه می‌گفت: «ایمان افزایش می‌یابد و نیز کاهش می‌یابد» از او پرسیده شد: افزایش و کاهش ایمان چیست؟ فرمود: «وقتی خدا را یاد کنیم و حمد و تسبیح نماییم، ایمانمان زود از یاد است، و هرگاه غافل شویم و اوقاتمان را ضایع کنیم و خدا را فراموش کنیم، این یعنی کاهش ایمان».

۷- عاتقه بن حبیب نخعی رضی الله عنه یکی از بزرگ‌ترین اصحاب، به یارانش می‌گفت: «إيماننا ينزول» یعنی «همراه ما بیاید تا ایمانمان را افزایش دهد».

۸- از امام اوزاعی رضی الله عنه پرسیده شد: آیا ایمان افزایش می‌یابد؟ فرمود: بله، تا به حدی که مانند کوه می‌شود. پرسیده شد: آیا ایمان کاهش می‌یابد؟ فرمود: بله، تا به حدی که چیزی از آن باقی نمی‌ماند.

۹- از امام اهل سنت، امام احمد بن حنبل رضی الله عنه مورد ایمان سؤال شد که آیا ایمان کم و زیاد می‌شود؟ در جواب فرمود: «يَزِيدُ حَتَّى يَبْلُغَ أَعْلَى السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ، وَ يَنْقُصُ حَتَّى يَصْرَ إِلَى أَسْفَلِ السَّافِلِينَ السَّبْعِ» یعنی «ایمان چنان افزایش می‌یابد که به آسمان‌های هفتگانه می‌رسد و اگر هم کاهش یابد چنان کاهش می‌یابد که به پایین‌ترین جاهای هفتگانه می‌رسد».

و امام احمد رضی الله عنه همیشه می‌فرمود: «الْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ، يَزِيدُ وَ يَنْقُصُ، إِذَا عَمِلْتَ الْخَيْرَ زَادَ، وَ إِذَا ضَيَّعْتَ نَقَصَ» یعنی «ایمان قول و

عمل است و افزایش و کاهش می‌یابد. اگر کار خیر و نیک انجام دهی، ایمان افزایش می‌یابد و اگر عمل خیر و نیک را تباه سازی، ایمان کاهش می‌یابد.»

سخنان منقول از پیشینیان این امت در مبحث ایمان و افزایش و کاهش آن بسیار فراوان است و اگر کسی روش زندگی آنان را مطالعه کند و در آن بیندیشد و سرگذشتشان را بخواند، متوجه توجه فراوان آنان به امر ایمان می‌شود و می‌داند که آنان چه اهتمام بزرگی به این مبحث داشته‌اند.

این بزرگان و برگزیدگان پیشین ما می‌دانستند که اسباب زیادی باعث افزایش، تقویت و رشد ایمان می‌شوند و نیز اسباب زیادی باعث کاهش، ضعف و نابودی ایمان می‌شوند و لذا تلاش داشتند تا اسبابی که ایمان را افزایش می‌دهند و آن را تکمیل می‌کنند کسب کنند. به شدت خوداری داشتند از عواملی که ایمان را تضعیف و کاهش می‌دهند. و به همین دلیل آنان برگزیدگان و نسل برتر و نیکوکاران امت شدند.

پس مهم است که بدانیم شناختن این اسباب - اسباب افزایش و کاهش ایمان - دارای فواید بزرگی است و منافع با ارزش، مهم و گسترده‌ای را در بر دارد، و لذا بر هر فرد مؤمن شناخت این اسباب و اتصاف و به کارگیری اسباب افزایش ایمان و دوری گزیدن از اسباب کاهش ایمان ضروری است؛ چرا که ایمان، کمال عبد و راه نجات و خوشبختی اوست و با ایمان، درجات فرد در دنیا و آخرت بالا می‌رود و ایمان، عامل و راه رسیدن به تمامی خیرات حال و آینده است، و قطعاً ایمان جز با شناخت راه‌های حصولش و اسباب افزایشش حاصل نمی‌شود و تقویت نمی‌گردد و به کمال نمی‌رسد.